

Memòries d'infantesa És una moda editorial, com ho han estat els llibres de la Guerra Civil o les novel·les sobre el 1714, però, igual que aquests gèneres, revelen una necessitat profunda: recordar per recuperar un món perdut, reviure les antigues sensacions i emocions per trobar els punts en comú d'una identitat

D'on venim i, potser, cap a on anem

JULIÀ GUILLAMON

Ara Llibres acaba d'iniciar una col·lecció, *D'on vinc*, dedicada a les memòries d'infantesa. És com una sèrie de la tele: tots els llibres es presenten amb una portada que és com una caràtula, amb una fotografia tractada que juga sempre amb la imatge d'un nen (que es mira les sabates, que juga amb un avió, que es mira les cases del riu Onyar) i, a la part del darrere, una foto de l'autor quan era petit, enganxada amb grapes. Hi ha la idea, consubstancial a moltes sèries televisives, de tafanejar en la vida dels altres, saber d'on han sortit, què va passar, com van viure algunes de les experiències que també hem viscut nosaltres, els nostres pares o els nostres tiets. Revisar d'una manera subjectiva, lleugera i gens dramàtica alguns episodis de la vida del país, que formen part de la memòria col·lectiva. En un moment de grans transformacions, de canvis culturals i demogràfics, es tracta d'establir un substrat compartit. Els tres volums que ha publicat Ara Llibres són llibres demanats, cosa que demostra l'interès i el valor d'un bon encàrrec.

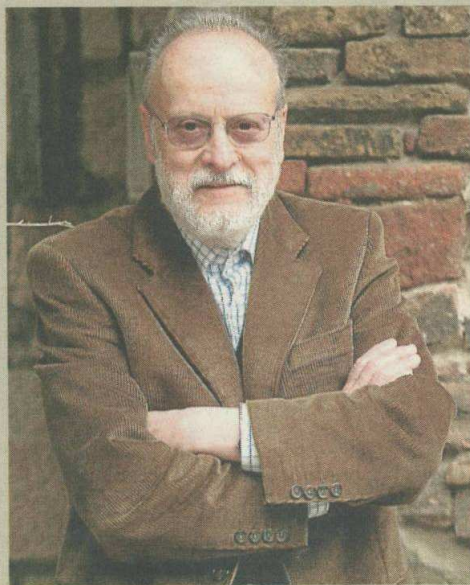
Gent del barri

Pantalons curts. Memòries d'un espectador nat, de Joaquim Carbó, és la història d'un nen de Sant Gervasi, de família modesta (el pare treballava al Bank of London and South America de la plaça de Catalunya, on ara hi ha Bankia) i té com a centre de gravetat la guerra. L'any 1936 Carbó tenia quatre anys i la va viure de resquillada, però n'ha sentit a parlar a casa i els records dels grans es barregen amb les sensacions de nano. Carbó és un gran narrador, amb un sentit de l'humor subtil, una mica calderesià, que explota amb molta traça, quan explica que l'avi el veu jugar amb una escopeta de fusta, l'hi pren, la rebot contra la paret i la destrossa completament. "Va ser el primer acte pacifista que he presenciat: la violència al servei del desarma-

ment". O quan el veí manetes, construeix un transmissor-receptor de ràdio, i des del garatge proclama "Catalans!" com en els discursos de Companys, però als anys quaranta. El pare va ser denunciat pels companys de feina i engarjolat, i en el pinyol del llibre explica que, encara que no es diu mai, la famosa txeca del carrer Sant Elies va ser també presó de Franco. Anys més tard, Carbó va entrar a treballar a La Caixa. Ha estat un dels renovadors de la literatura infantil i juvenil, autor d'*Els orangutans*, una notable novel·la per a adults.

Enciamis gòtics

L'any 1936 Albert Manent tenia sis anys i tampoc no va viure la guerra. El seu testimoni de l'estada a Viladrau, a Ca l'Herbolari, la casa de Jaume Bofill i Mates, Guerau de Liost, té dues fonts: *El vel de Maia*, del seu pare, Marià Manent, que espigola per treure'n fragments escollits, i unes memòries inèdites, de l'avi Domingo Segimon, que són una mina, perquè contenen moltes observacions directes de la vida de la pagesia i de la gent del poble. Amb aquests elements,

Joaquim Carbó

Joan F. Mira
El tramvia groc

PROA
333 PÀGINES
20 EUROS

El noi de l'horta que va ser antropòleg

JULIÀ GUILLAMON

El començament d'*El tramvia groc*, el llibre de memòries d'infantesa de Joan F. Mira (València, 1939) és ben atípic: una reflexió sobre el record que modifica la sentència de Descartes. En lloc del racionalista "penso, per tant, existeixo", un "me'n recordo, per tant, existeixo". I, tot seguit, una d'aquelles pàgines del millor Mira. De petit es va criar al barri de la Torre, als afores de València, en una casa amb hort, en un veïnat d'alqueries, mig rural i mig urbà, perquè hi arribava el tramvia. D'aquell món inicial es fixa en un detall fantàstic: el número de rajola de Manises que hi havia sobre tots els portals, com si les cases no estiguessin aïllades al mig del camp, sinó formant part d'un poble imaginari, amb la façana frontal, esperant que a banda i banda hi aixequessin les cases que faltaven per tancar el carrer. Aquesta projecció futura explica la consciència de formar part d'un món harmònic, que canvia orgànicament. A continuació, es fixa en

el nom del carrer, que havia estat camí reial de Xàtiva, camí de Madrid per Almansa i Carretera Nacional 340 de Cadis a la frontera de França. I molt abans de tot això, Vía Augusta. Aleshores imagina un nen com ell però romà, uns visigots barbuts i rossos que vénen de fer mal per Europa, les hosts de Jaume I, uns anglesos vençuts a la batalla d'Almansa, uns milicians que van al front d'Aragó... fins que la projecció s'accelera i ens deixa en un paisatge de ruïnes, postnatural i posthumà.

Les mirades de l'intel·lectual

És el mateix alè de les seves novel·les, que no són mai només un conjunt de situacions narratives. Hi ha sempre la mirada de l'antropòleg, doblat de saça articulista de premsa, la profunditat del traductor, de l'estudiós, de l'historiador, del jove que, per una carambola del destí, va tenir l'oportunitat d'estudiar a la Universitat Gregoriana de Roma i que és un dels nostres millors intel·lectuals. *El tram-*

Manent construeix un relat complex de la situació d'una quantes famílies catalanes, catòliques, que viuen la Guerra Civil com un daltabaix que no poden assimilar de cap manera. És refugien a Viladrau, on es mantenen a recer de les accions dels incontrolats. El llibre és una llarga relació de salvaments, emboscaments, amagatalls, i gent refugiada als masos i a les cases perquè no els matin, per no haver d'anar al front o perquè els soldats d'uns o altres els encalcen. L'avi Segimon toca de peus a terra i està fascinat amb la manera com els pagesos conreen el secà. El pare Marià és un líric, i un enciam estilitzat li recorda una ornamentació gòtica. A la nit, escolten les emissions des de Roma de Ràdio Veritat, de Delfi Escolà i Joan Baptista Solervicens, i s'afeguen que el món que ha de venir serà de color de rosa, fins que a començaments del

1939 els nacionals entren a Viladrau. Marià Manent, que havia cantat la bellesa exòtica d'una noia russa al Montseny, retrata el pas per fagedes i avetoses dels regulars de Tetuan. Dels tres llibres de la col·lecció *D'on vinc* és el més intens i el millor. Albert Manent es va integrar al grup de joves universitaris de la revista *Curial*, és un dels principals memorialistes i estudiosos de la postguerra, i va ser assessor personal de Jordi Pujol en els seus anys de president de la Generalitat.

Gelat de barra

L'experiència de la crisi no és aliena a aquesta recuperació de la memòria. La majoria dels memorialistes coincideixen a presentar formes de vida austeres, més o menys sacrificades, que són el punt de partida d'una carrera d'escriptor, de periodista o de polític, de manera que cadascun